
Tři čtvrtiny Čechů jsou středoškoláci

Tři čtvrtiny Čechů jsou středoškoláci

Každý desátý obyvatel Česka má jen základní školu. A skoro stejně je těch, kteří mají univerzitní diplom

Vzdělání v Česku: mít maturitu je snadné, univerzity jsou jen pro někoho

Pokud jde o vzdělání obyvatelstva, je Česko světovou raritou: středoškoláků má nejvíc na světě a vysokoškoláků zase nejméně. Bilance se hned tak nezlepší: přijímací zkoušky každoročně na cestě za vzděláním zastaví víc než třetinu zájemců o diplom.

Praha - Pouhá chuť studovat v Česku nestačí. Chce to i hodně štěstí. Šanci získat univerzitní diplom totiž dostává jen šest z každých deseti zájemců. Místo aby byl otevřený všem, kteří o to stojí, klade školský systém v Česku lidem do cesty překážky. I letos odejde od přijímaček na vysoké školy s nepořízenou padesát tisíc mladých lidí.

Chyba, jak ukazují statistiky Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj, přitom není v tom, že by se lidem do učení nechtělo. V patnácti se školou končí jen každý desátý obyvatel Česka. Třeba v Portugalsku je lidí, kteří vychodili jen základní školu, osmdesát procent, ve Španělsku šedesát procent a v Itálii víc než polovina.

Co do počtu středoškoláků je Česko s pětasedmdesáti procenty dokonce první na světě. Němci jich mají jen 55 procent, Italové 30 procent a Francouzi zhruba 12 procent.

Česko je poslední v počtu vysokoškoláků

Tím ovšem dobré zprávy pro Česko končí. V počtu vysokoškolsky vzdělaných lidí totiž nemůže vyspělým zemím konkurovat.

Univerzitním diplomem se může v Česku chlubit jen každý sedmý člověk. Ve Spojených státech ho přitom vlastní každý třetí člověk, ve Francii a Maďarsku každý pátý, v Kanadě dokonce každý druhý obyvatel.

"Vysokoškoláků je u nás málo a nijak zvlášť se to nezlepšuje. Podíl lidí, kteří pokračují ve studiích na vysoké škole, zůstává nízký i u mladé generace. Je to jen kolem 24 procent, což je chyba," podotýká Jana Straková z Institutu sociálních a ekonomických analýz.

Česko by se zkrátka mělo polepšit. Ostatní vyspělé země už dávno přišly na to, že ideální pro hospodářství je, když se počet vysokoškolsky vzdělaných lidí pohybuje kolem čtyřiceti procent.

"Abychom se tomuto trendu alespoň přiblížili, musel by se změnit celý systém našeho školství, který odmala děti selektuje na nadané, které dostanou příležitost studovat elitní školy, a na ty ostatní, které nemají šanci. Příležitost vzdělávat se podle vlastních aspirací by měl dostat každý," míní Straková.

Se změnami by se mělo začít u středních škol: na gymnázia, která poskytují všeobecné vzdělání, a tím dávají svým absolventům šanci studovat dál na vysoké škole, se dostane jen pětina patnáctiletých dětí. Zájem o ně je přitom mnohem větší.

Zbýlým dětem pak nezbyvá než vzít zavděk střední odbornou školou či učilištěm. "Tím jsou ovšem znevýhodněni: odborné školy své absolventy nepřipraví tak dobře jako gymnázia na přijímačky na vysokou školu, a tím mají tyto děti menší šanci uspět," podotýká Straková.

Daň za centrální plánování

Že je nejvyšší čas změnit školský systém a otevřít vysoké školy všem zájemcům o studium, si myslí i Jiří Vojtěch z Národního ústavu odborného vzdělávání.

"To, co tu máme, je pozůstatek komunismu. Před rokem 1990 vláda centrálně rozhodovala o tom, kolik lidí půjde na učiliště, a tedy do výroby, kolik si smí udělat maturitu a jaké procento dostane šanci studovat vysokou. Měli to rozpočítané na kus," vysvětluje Vojtěch.

Sám by hlasoval pro to, aby se v Česku kapacita vysokých škol aspoň zdvojnásobila a přednost dostaly tříleté bakalářské studijní programy.

"Tak to dělají na Západě: bakalářské studium je tam masové a v magisterském pak pokračují jen ti nejlepší. Tím pádem se tam ani nemusejí obávat, že by jim kvůli méně nadaným studentům klesla kvalita vysokých škol. U nás jsou bakalářské a magisterské studijní programy pořád moc propojené," říká Vojtěch.

Ministerstvo razantní změny nechystá

Kapacita vysokých škol roste v Česku pomalu: jen zhruba o osm procent ročně. A i to nejspíš brzy skončí. "Naším cílem je, aby v příštím roce nastoupila na vysoké či vyšší odborné školy polovina populačního ročníku devatenáctiletých. A to se nám, jak to vypadá, splnit podaří. Pak už budeme podporovat navyšování počtu míst na školách jen řízeným způsobem: zaměříme se na rozvoj bakalářských programů a také těch, které studenti v nejvyšším procentu dokončí," upozorňuje náměstek ministryně školství pro vysoké školy Petr Kolář.

Zájmu lidí o studium se politici vyjít vstříc nechystají, i když souhlasí s odborníky v tom, že by se měly upřednostňovat tříleté bakalářské studijní programy před pětiletými magisterskými.

"Vysoké školy nejde donekonečna nafukovat. Navíc už dnes podle mého názoru jejich kapacita dostačuje," tvrdí lidovecká poslankyně Michaela Šojdrová.

Potíž je podle ní v tom, jaké školy si mladí lidé vybírají.

Zatímco třeba právnické a filozofické fakulty musejí každoročně odmítnout i devět uchazečů z deseti, na vysokých školách technického směru zůstávají leckdy místa neobsazená. "Každý by chtěl studovat medicínu nebo práva. Tak to ale prostě nejde," zlobí se Šojdrová.

Spolehlivý recept, jak mladé lidi donutit, aby své zájmy změnili a začali se hlásit na obory, kde jsou volná místa, však nezná.

Odborníci navíc před výběrem školy "z nouze" varují. Spočítali totiž, že když člověk studuje obor, o který nestál, má dvakrát větší "naději", že školu nedokončí, než ten, který si ji vybral.

***

Jaké mají lidé vzdělání

Česká republika

procento lidí se základním vzděláním 11 %

středoškoláci (s maturitou i bez) 75 %

vysokoškoláci 14 %

Německo

procento lidí se základním vzděláním 17 %

středoškoláci (s maturitou i bez) 55 %

vysokoškoláci 28 %

Švédsko

procento lidí se základním vzděláním 18 %

středoškoláci (s maturitou i bez) 50 %

vysokoškoláci 32 %

Portugalsko

procento lidí se základním vzděláním 80 %

středoškoláci (s maturitou i bez) 11 %

vysokoškoláci 9 %

Japonsko

procento lidí se základním vzděláním 17 %

středoškoláci (s maturitou i bez) 51 %

vysokoškoláci 32 %

Spojené státy

procento lidí se základním vzděláním 10 %

středoškoláci (s maturitou i bez) 52 %

vysokoškoláci 38 %